

URL: <http://www.jagodnik.info/kyzyl-zvyčajnyj-cornus-mas-l-v-ukrayini-tsinna-harchova-i-likarska-roslyna/> (дата звернення: 02.03.2024).

2. Дерен звичайний. *Інформаційно-аналітична система "Аграрії разом"*. URL: [https://agrarii-razom.com.ua/plants/deren-zvyčajnyj#:~:text=Високий%20\(25%20м\),як%20і%20пластинка,%20притиснути%20волосками.](https://agrarii-razom.com.ua/plants/deren-zvyčajnyj#:~:text=Високий%20(25%20м),як%20і%20пластинка,%20притиснути%20волосками.) (дата звернення: 02.03.2024).

3. McAlpine L. Grow Dogwood Trees and Add Beauty to Your Landscape Almost Year-Round. *Better Homes & Gardens*. URL: <https://www.bhg.com/gardening/plant-dictionary/tree/dogwood-tree/> (date of access: 02.03.2024).

4. Growing Dogwoods. *Extension | UGA Cooperative Extension*. URL: <https://extension.uga.edu/publications/detail.html?number=C900&title=rowing-dogwoods> (date of access: 02.03.2024).

5. Климко М. Як виростити кизил та отримати рясний урожай: поради з догляду. *ZAXID.NET*. URL: https://zaxid.net/yak_virostiti_kizil_ta_otrimati_ryasniy_urozhay_poradi_z_doglyadu_n1573969 (дата звернення: 02.03.2024).

УДК 582.093:634.7:582.7

БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГОРОБИНИ ЧОРНОПЛІДНОЇ

Бондарчук Т.М., здобувачка вищої освіти
Самойленко М.О., д-р с.-г. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет.

Поширена на Поліссі, в північній частині Лісостепу, а також у Карпатах. Цю культуру вирощують по всій Україні, крім степових районів. Горобина чорноплідна росте в підліску або другому ярусі хвойних, мішаних, зрідка листяних лісів та лісових галявинах і узліссях [1].

Горобина чорноплідна або аронія - лікарська рослина, чагарник або невисоке дерево заввишки до 2 м, білий (іноді рожевий) колір, чорно-сині терпкі солодко-кислі ягоди. Цілющі властивості чорноплідної горобини добре вивчені, рослина знайшла своє застосування як в народній, так і в традиційній медицині. Найбільше аронія цінна високим вмістом вітаміну Р, якого в ягодах в два рази більше, ніж в чорній смородині (визнане джерело вітаміну Р), і в двадцять, Чим в лимонах або яблуках. Даний вітамін є ряд речовин-флавоноїдів (рутин, цитрин, кверцетин), в значній мірі знижують проникність судин, особливо в присутності великої кількості аскорбінової кислоти. У зв'язку з цим пацієнти, що приймають ягоди з лікувально-профілактичною метою, поєднують їх з іншими лікарськими рослинами, багатими на вітамін С,

наприклад, з настоєм шипшини. Чорноплідна горобина містить невеликі кількості бета-каротину, ретинолу, вітамінів: С, Е, РР і групи В. Корисні речовини аронії представлені цілим комплексом макроелементів - фтор, натрій, мідь, марганець, молібден, бор, йодисті з'єднання. Кількість йоду, присутнього в м'якоті плодів, дозволяє зарахувати рослина до концентратора цієї речовини. З мікроелементів в ягодах міститься залізо. Своєрідний смак і терпкість ягодам надають дубильні речовини і пектинові сполуки.

Аронія чорноплідна - порода зимостійка. За результатами 20-річних досліджень в умовах Центрального ботанічного саду випадків пошкодження морозом не тільки пагонів, але і квіткових бруньок не спостерігалось. Отже, низькі температури зимового періоду не є перешкодою для широкого розповсюдження культури. Не пошкоджується вона і весняними заморозками, від яких дуже часто страждають багато плодово-ягідних культур [1].

Існує безліч сортів чорноплідної горобини, всі вони надзвичайно схожі один на одного зовні і відрізняються лише смаковими якостями, термінами плодоношення та іншими властивостями. Селекціонери Данії створили сорт «Арон», Фінляндії – «Ахонена», «Діамант», «Хакки», «Вікінг», «Белдер», «Кархумякі», Польщі – «Кутно», «Дабровіце», «Егерт», «Нова вагу», багато сортів мають змішане походження: «Неро», «Чорноока», «Рубіна», «Еректил», «Грандіфолія», «Алтайська великоплідна», «Зеріна», «Макрофілла», «Отем Мейджік», «Пуміла», «Рубіна», «Естландія» та інші. Вітчизняних сортів, занесених до реєстру сортів, придатних до поширення в 12 Україні, немає. Сорт сорбаронії «Всеслава» селекції В.М. Меженського за морфолого-господарськими ознаками наближений до аронії. Плоди Аронії надзвичайно цінні, насамперед для лікування гіпертонічної хвороби. За вмістом Р-активних речовин вона перевершує більшість плодових культур. Плоди мають лікувальні властивості. Використовуються як харчовий барвник. Культура має декоративне значення. В аматорському садівництві використовується як слабкоросла підщепа для груші [3].

Чорноплідна горобина – багаторічний густо гіллястий листопадний кущ з багатьма гілками різного віку. Кущ заввишки 2–2,5 м спочатку компактний, а з віком досить розлогий, складається з 8–15 основних гілок. Продуктивний період аронії становить 20–30 років. Рідше аронія – дерево до 4 м заввишки, з розвиненою кореневою системою. Однорічні пагони червоно-бурі. Листки чергові, черешкові, еліптичні чи обернено яйцеподібні, загострені, пилчасті, зверху блискучі, знизу світліші, восени – темно-червоні. Квітки двостатеві, правильні, 5-пелюсткові, білі або рожеві, в щитковидних суцвіттях. Цвіте рослина з середини травня майже до кінця червня [1].

Аронія – добрий медонос, постачальник раннього цілющого меду, із різким запахом квітів, які нагадують запах рідкого мигдалю, що зумовлено ароматичною речовиною триметиламіном. З одного гектара насаджень горобини чорноплідної збирають 50–60 кг меду. Запилюється аронія комахами або вітром. При природному запиленні зазвичай зав'язуються близько 80–90% плодів від загальної кількості квіток. У плодоношення культура вступає на

четвертому, рідше на 3-му році життя. Плоди у аронії чорноплідної кулясті, рідше – сплющено-округлі, чорні, блискучі, з сизим нальотом. Вага одного плоду становить 0,6–1,5 г. Шкірка їх щільна, що сприяє гарній цілісності в свіжому вигляді. На смак плоди соковиті, кисло-солодкі зі зв'язуючим терпкуватим присмаком. М'якуш фіолетово-червоний, в якому міститься 4–8 дрібних насінин. Достигають у серпні–вересні, не осипаються до приморозків. Плід опушений, у фазі стиглості голий, округлої форми, 6–12 мм у діаметрі. У свіжому вигляді вони зберігаються протягом місяця. Середній урожай становить 0,6–1,5, максимальний, починаючи з п'ятого–шостого року, 10 кг з одного куща.

Плоди горобини чорноплідної використовують для виробництва вітамінних соків, повидла, таблеток, особливо багатих на вітамін Р, а також органічних харчових барвників у харчовій і кондитерській промисловості, лікєро-горілчаному виробництві. Біологічно активні речовини плодів аронії чорноплідної зосереджені в основному в шкірці. Це необхідно враховувати при переробці плодів. У науковій медицині плоди використовують як гіпотензивний, капіляррозміцнюючий, сечогінний й жовчогінний, полівітамінний засіб, зокрема для профілактики Р-вітамінозної недостатності. Аронія ефективна при атеросклерозі, цукровому діабеті [3].

В народній медицині їх рекомендують вживати при гастриті зі зниженою секрецією шлункового соку, атеросклерозі, при тиреотоксикозі, геморагічному діатезі, гломерулонефриті, для лікування променевої хвороби, дерматитів рук у рентгенологів. Оскільки плоди горобини чорноплідної посилюють виділення шлункового соку, їх не рекомендують вживати при виразковій хворобі шлунку і дванадцятипалої кишки. Протипоказані сік і ягоди рослини при підвищеному зсіданні крові, зокрема у разі флебіту та тромбофлебіту [2].

Чорноплідна горобина – світлолюбна, вимоглива не лише до вологості ґрунту, але й повітря, зимостійка культура. Найкраще рослини аронії чорноплідної ростуть на багатих супіщаних і легких суглинкових ґрунтах. Важкі суглинки і дуже родючі ґрунти сприяють інтенсивному росту вегетативних пагонів, що помітно знижує урожайність. Не слід висаджувати аронію на легких піщаних ґрунтах і дуже сухих місцях – формуються плоди дрібні і менш соковиті. Коренева система чорноплідної горобини заглиблюється у ґрунт на 50 см, тому близьке залягання ґрунтових вод не створює проблем [3].

З цього всього можна зробити висновок, що властивості чорної горобини дозволяють вивести з організму патогенні організми. Завдяки пектинам спостерігається поліпшення роботи кишечника, прибираються спазми, і виявляється жовчогінний ефект. Плоди зміцнюють стінки судин, сприяючи підвищенню їх еластичності і витривалості. Користь проявляється ще й у зниженні кількості холестерину і цукру в крові. Багато лікарів рекомендує вживати необроблені ягоди горобини в разі виявлення проблем зі згортанням крові, ревматизмі і алергіях різного ступеня тяжкості.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації до проведення лабораторних занять та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Малопоширені плодови і ягідні культури» (для студентів спеціальності 203 – Садівництво та виноградарство). – Ужгород, 2023. – 52 с.

2. Маркін О. М. Вивчення біологічно активних речовин горобини звичайної та розробка субстанцій на їх основі. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 226 «Фармація» (22 «Охорона здоров'я»). – Національний фармацевтичний університет, МОЗ України, Харків, 2020.

3. Ботаніка. Морфологія рослин: навчальний посібник для студентів природничо-географічного факультету ОКР «бакалавр», напряму підготовки: 6.040102 Біологія* / к.б.н., доцент кафедри біології Шевчук О.А. – Вінниця, 2014. – 132 с.

УДК 342: 631.526.3

ОПТИМІЗАЦІЯ СОРТИМЕНТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Шевченко О.А., здобувач вищої освіти другого магістерського рівня першого року навчання

Каращук Г.В., кандидат с.-г. наук, доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Продовольча безпека країни неможлива без сучасної селекції та насінництва, які повною мірою застосовуються як для відкритого, так і для захищеного ґрунту. Здійснюється виробництво конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції шляхом використання передових методів генетики, селекції, насінництва, діагностики патогенів, комплексні засоби захисту рослин, новітні технології та ін. Завдання селекції та виробництва сільськогосподарських культур є розмноження сортів і гібридів, а також підтримання їх генетичного потенціалу з метою збереження властивостей і господарської цінності риси.

Якісне насіння кращих районованих сортів – основа майбутнього врожаю. Вони несуть повну генетичну інформацію сорту, володіють комплексом біологічних, фізико-механічних і біохімічних властивостей (вихід і ефективність застосованих технологічних прийомів, від цих властивостей залежить вирощування сільськогосподарських культур у виробничих умовах). В останні роки велика кількість насіння завозилися в Україну з усього світу, і не завжди ці насіння мали належну якість. В основному племінні заклади